



Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel under 2015

Denna rapport har tagits fram av Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Tullverket och Säkerhetspolisen. I en bilaga till rapporten har Polismyndigheten och Tullverket redovisat respektive myndighets användning av hemliga tvångsmedel med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

1. Regeringsuppdraget

Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel har lämnats till regeringen varje år sedan 1997. Det ursprungliga uppdraget har vid flera tillfällen ändrats. Den senaste lydelsen framgår av regeringens beslut den 17 december 2015 (Ju2015/04549/Å).

I beslutet anges att Åklagarmyndigheten, i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten och Tullverket utifrån respektive myndighets ansvarsområde, till regeringen ska lämna en gemensam redogörelse för tillämpningen av bestämmelserna i rättegångsbalken om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning vid förundersökning i brottmål eller med anledning av begäran om internationell rättslig hjälp i Sverige.

Dessutom ska redogörelsen innefatta tillämpningen av tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventiva tvångsmedel).

Redogörelsen ska även omfatta inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Nytt för årets redovisning är att den även ska innehålla vissa uppgifter om Säkerhetspolisens tillämpning av hemliga tvångsmedel.

Redovisningen ska avse uppgifter om tillämpningen under föregående år. När det gäller uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för avlyssning eller övervakning och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska

redovisningen numera avse de förundersökningar som lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under det föregående året och omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt.

2. Underlaget för redovisningen

Ärenden om hemliga tvångsmedel registreras vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten i manuella diaries ur vilka de statistiska uppgifterna, om antalet tillstånd och misstänkta personer hämtas manuellt.

Uppgifter om den tid som det hemliga tvångsmedlet pågått sammanställs av Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Tullverket.

När det gäller uppgifter om vilket resultat som de olika hemliga tvångsmedlen gett bygger de på uppskattningar gjorda av de åklagare som lett förundersökningarna.

Antalet personer som varit föremål för ett hemligt tvångsmedel redovisas uppdelat på respektive tvångsmedel. En person kan ha varit föremål för flera olika former av hemliga tvångsmedel. En sammanräkning av antalet personer som redovisas för varje tvångsmedel ger därför inte en uppgift om hur många olika individer som utsatts för hemliga tvångsmedel.

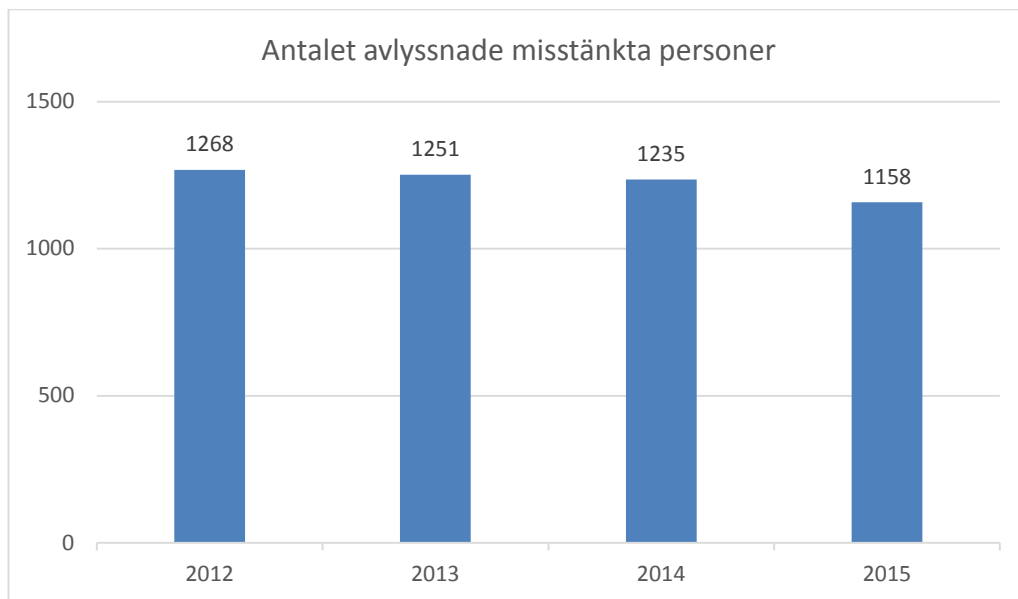
När det gäller uppgifter om vilket resultat ett tvångsmedel har gett och hur länge det pågått sker redovisningen, som sagts ovan, det år som förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan har fattats avseende den brottsmisstanke för vilken det aktuella tvångsmedlet har beviljats och omfattar hela den tid som tvångsmedlet gällt.

3. Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

En hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation innebär i huvudsak att samtal eller annan kommunikation till eller från en misstänkts persons telefonnummer eller annan adress avlyssnas. Även en annan telefon eller adress får avlyssnas om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte kontaktar den.

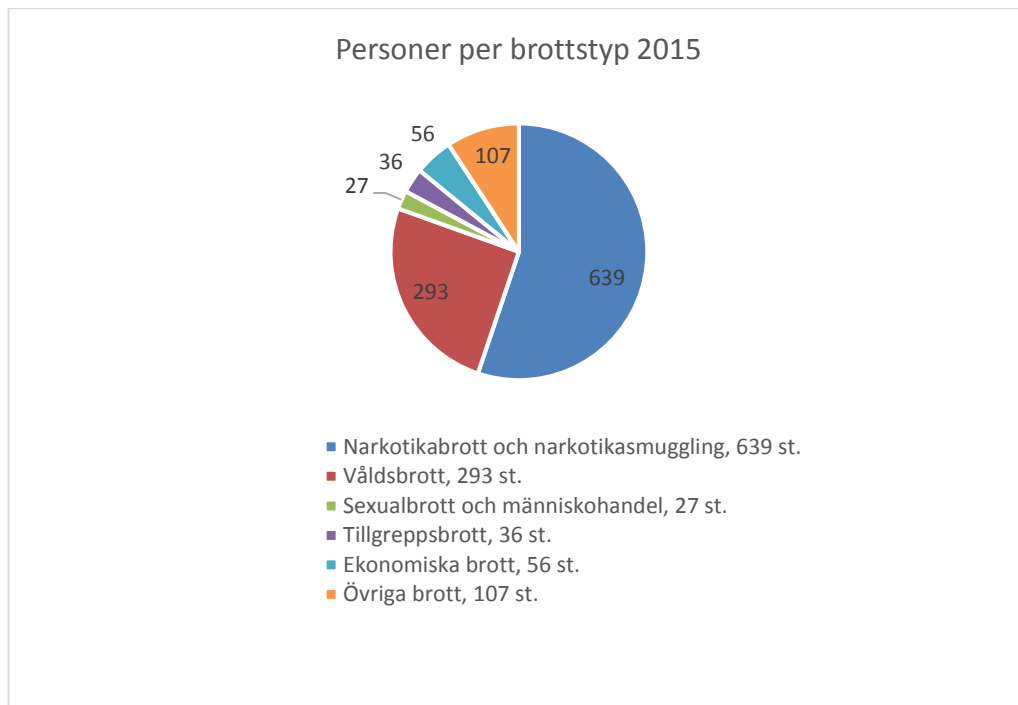
Antalet personer

Under 2015 användes hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation mot 1 158 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



Antalet personer fördelade på brottstyp

Antalet avlyssnade misstänkta personer fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt. Det är första gången som denna uppdelning redovisas avseende avlyssnade misstänkta personer.

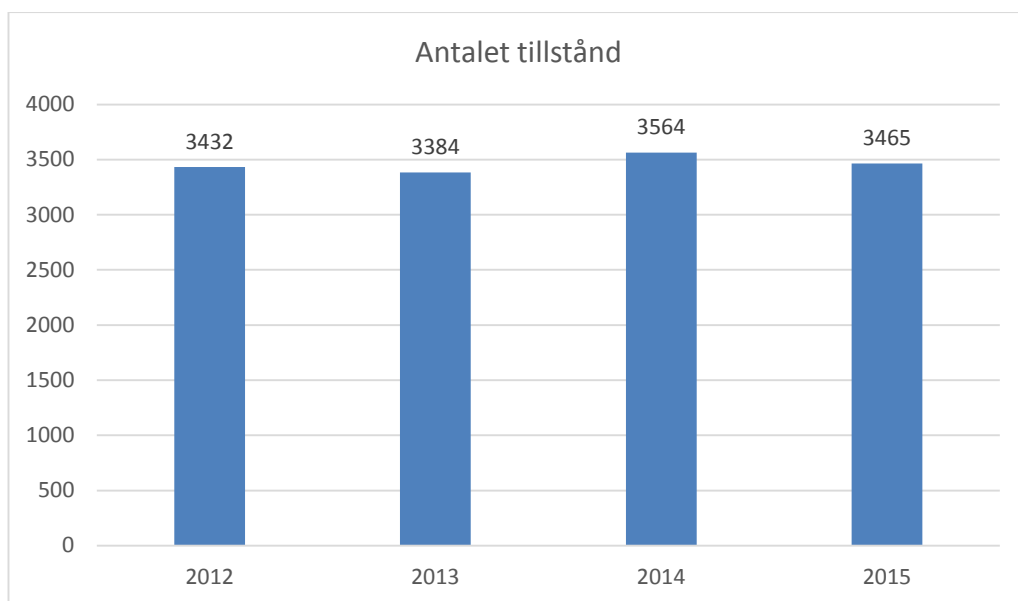


Antalet tillstånd

Ett tillstånd avser i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att samma misstänkt kan vara föremål för flera tillstånd om han

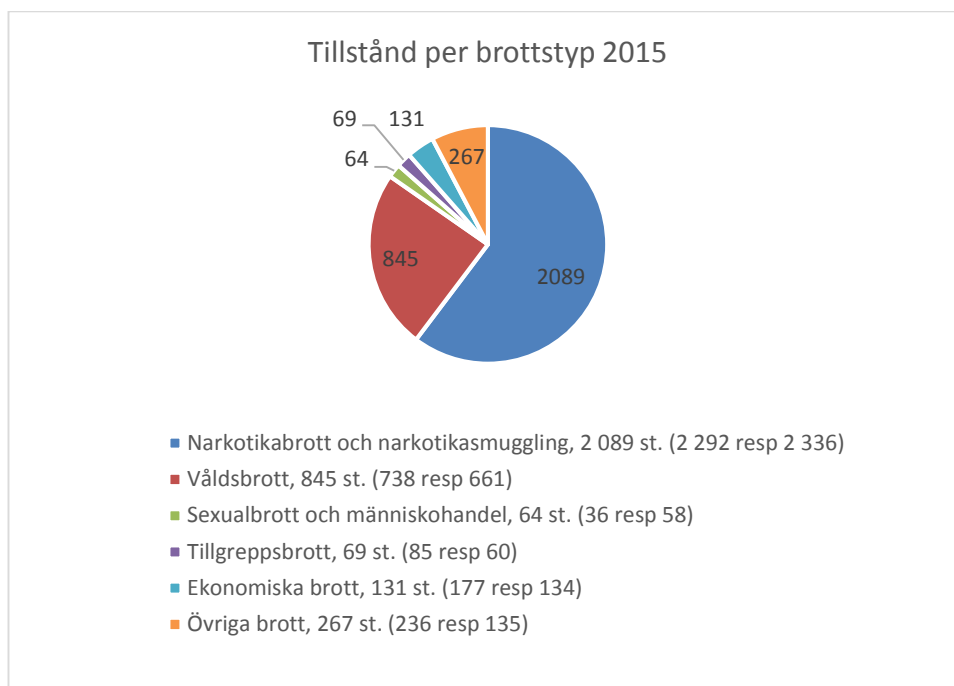
eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation.

Under 2015 gavs 3 465 tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt. Siffrorna inom parentes avser 2014 respektive 2013.



Avslag

Domstolen har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation i åtta fall. Det motsvarar 0,2 procent av ansökningarna.

Interimistiska beslut

Om det kan befaras att det skulle medföra en fördröjning av väsentlig betydelse för utredningen att inhämta rättens tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får tillstånd till åtgärden ges av åklagaren i avvaktan på rättens beslut. Åklagaren ska utan dröjsmål anmäla beslutet till rätten. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva beslutet.

Åklagare har fattat 48 interimistiska beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Domstol har upphävt två av dessa beslut, vilket motsvarar fyra procent.

Tvångsmedlets varaktighet

Enligt regeringens beslut ska redovisningen omfatta hela den tid som tvångsmedlet använts. Det innebär att även avlyssning som genomförts innan 2015 i förekommande fall har räknats med.

Antal dagar per avlyssnad person har redovisats. Om det skett en förlängning, oavsett om sådan skett direkt eller efter ett uppehåll, är det fortfarande att anse som samma avlyssning. De redovisade värdena har angetts i hela dagar. Del av dag har räknats som hel dag. Endast den faktiska avlyssningstiden har angetts, vilket innebär att bara de dagar som avlyssning faktiskt skett är medräknade i redovisningen.

Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
41	30	324	1

Nyttan

Nedan anges i vilken omfattning den hemliga avlyssningen av elektronisk kommunikation inneburit något resultat för utredningen. Siffrorna redovisar den bedömning som den åklagare som har lett förundersökningen gjort. De anger hur många misstänkta som avlyssnats och då avlyssningen inneburit nytta för brottsutredningen. Både antalet och hur stor andel de utgjort av samtliga avlyssnade redovisas. I de ärenden som ska omfattas av redovisningen av nyttan har hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation använts mot 780 personer.

Under förundersökning:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	408	52 %

uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	479	61 %
uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	291	37 %
uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	91	12 %
uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	436	56 %

Efter förundersökningen:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	121	16 %
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	327	42 %
uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan	318	41 %

Överskottsinformation:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	167	21 %
uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	88	11 %

Övrigt:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	360	46 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation haft för brottsbekämpningen redovisas här tre anonymiserade ärenden.

Exempel 1

Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation bidrog till åtal för allmänfarlig ödeläggelse och fällande domar mot två personer. Avlyssnade samtal bidrog till att kunna visa en motivbild, genom att den avlyssnades ilska mot målsäganden framkom, jämte uppgifter om vilka åtgärder den tilltalade tänkte vidta för att hämnas på målsäganden. SMS inhämtade genom den hemliga avlyssningen försåg dessutom utredningen med viktig information i direkt anslutning till gärningarna och till att länka samman gärningsmännen.

Exempel 2

Efter användning av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation kunde åtal väckas mot tre tilltalade för grovt narkotikabrott. Genom avlyssningen kunde åklagaren styrka gärningsmännens olika roller, då två personer pratade om en förestående resa och utredningen senare ledde fram till att de två i samtalen var leverantören/koordinatören samt transportören av ett större narkotikaparti. Vidare kunde sedan samtal mellan transportören och mottagaren avlyssnas under transporten av narkotikan genom Sverige. Efter gripandet av transportören kunde intensiv telefontrafik mellan koordinatören och mottagaren iakttas. De åberopade uppgifterna blev avgörande för fällande dom. De tre tilltalade dömdes till vardera fem års fängelsestraff.

Exempel 3

Förutom att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation i kombination med spaning mot de misstänkta ledde till åtal mot två personer för grovt narkotikabrott och långa fängelsestraff, kunde en större summa pengar förverkas från den huvudtilltalade. Samtal från avlyssningen åberopades till styrkande av de stora summor pengar den tilltalade hanterat till följd av narkotikahandel och gjorde det möjligt för åklagaren att motbevisa invändningar om att anträffade pengar tillhörde en nära anhörig. Vidare ledde avlyssningen till att en annan misstänkt narkotikaförsäljare och ett stort antal köpare av narkotika kunde åtalas i en annan rättegång.

Analys

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har fortsatt att minska. Sedan 2012 har antalet minskat varje år och totalt har antalet avlyssnade personer minskat med 8,7 procent.

Antalet beviljade tillstånd har varierat marginellt upp och ner mellan åren sedan 2012. Under 2015 minskade antalet tillstånd med 99 stycken i jämförelse med året före, vilket motsvarar 2,8 procent. Totalt har antalet tillstånd sedan 2012 ökat med 22 stycken, vilket motsvarar en procent. Man kan konstatera att, liksom tidigare år, har tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation meddelats framför allt i förundersökningar om narkotikabrott och narkotikasmuggling. Förändringarna är marginella.

Kriminella personer som är medvetna om att de kan komma att avlyssnas tenderar att övergå från telefonsamtal till att med hjälp av annan elektronisk utrustning kommunicera på sådant sätt att vedertagen avlyssning inte är möjlig. Värdet av hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation minskar och för att nå eftersträvat resultat måste andra tillgängliga hemliga tvångsmedel användas, t.ex. hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Behovet av att kunna avlyssna annan datatrafik har ökat och kan förväntas fortsätta att öka.

För att på ett bättre sätt kunna redovisa vilket resultat de hemliga tvångsmedlen inneburit redovisas nyttan och varaktigheten numera när förundersökningen lett

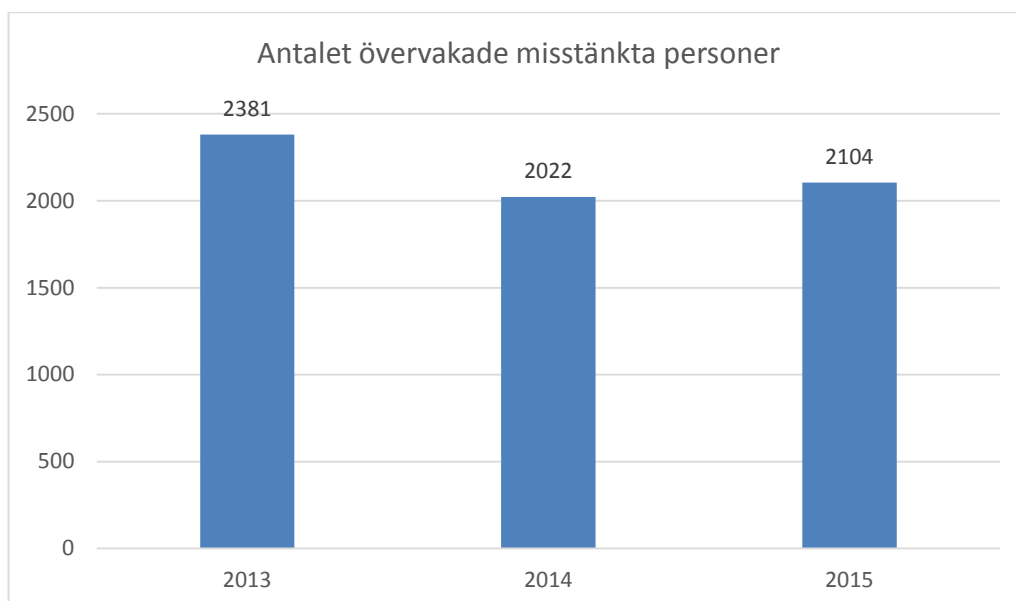
till åtal eller lagts ned. På det sättet kan redovisningen omfatta hela förundersökningen. Det går dock på grund härav inte att göra några direkta jämförelser med tidigare år när det gäller resultaten och varaktigheten.

4. Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

En hemlig övervakning av elektronisk kommunikation innebär att uppgifter hämtas in om meddelanden. Det gäller bland annat uppgifter om vilka som talat i telefon och när samtalet ägt rum. Uppgifter om vad som sagts får inte hämtas in med stöd av ett tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Uppgifter kan också hämtas in om vilka telefoner som funnits i ett visst område och uppgift om i vilket område en viss telefon funnits eller finns.

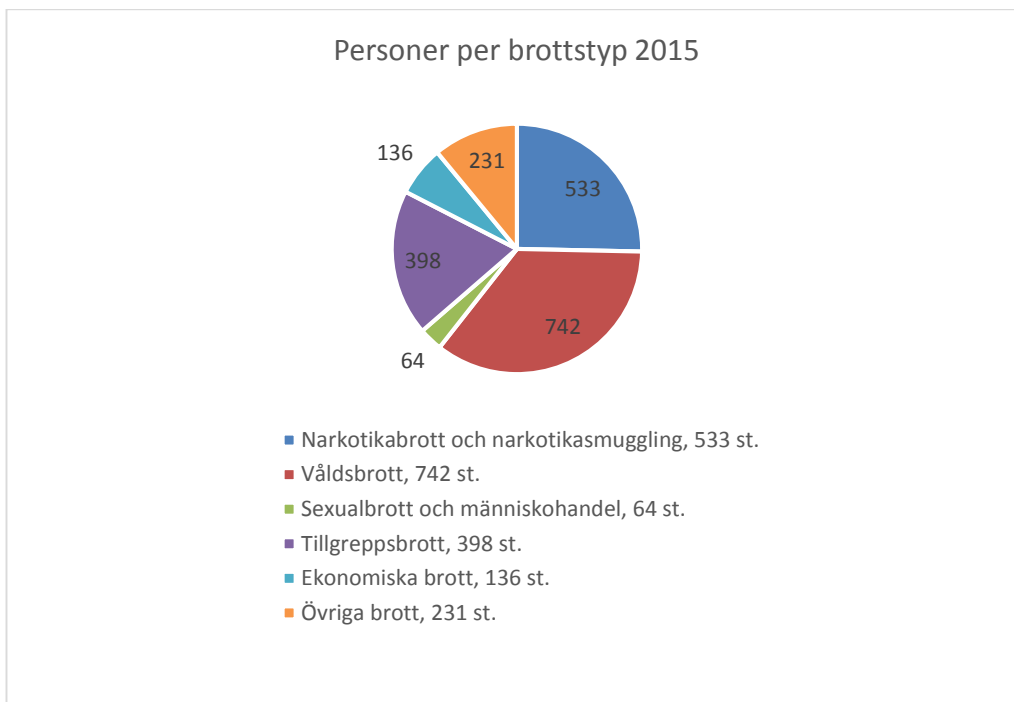
Antalet personer

Under 2015 användes hemlig övervakning av elektronisk kommunikation mot 2 104 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat. Det finns endast uppgifter om antalet för de tre senaste åren.



Antalet personer fördelade på brottstyp

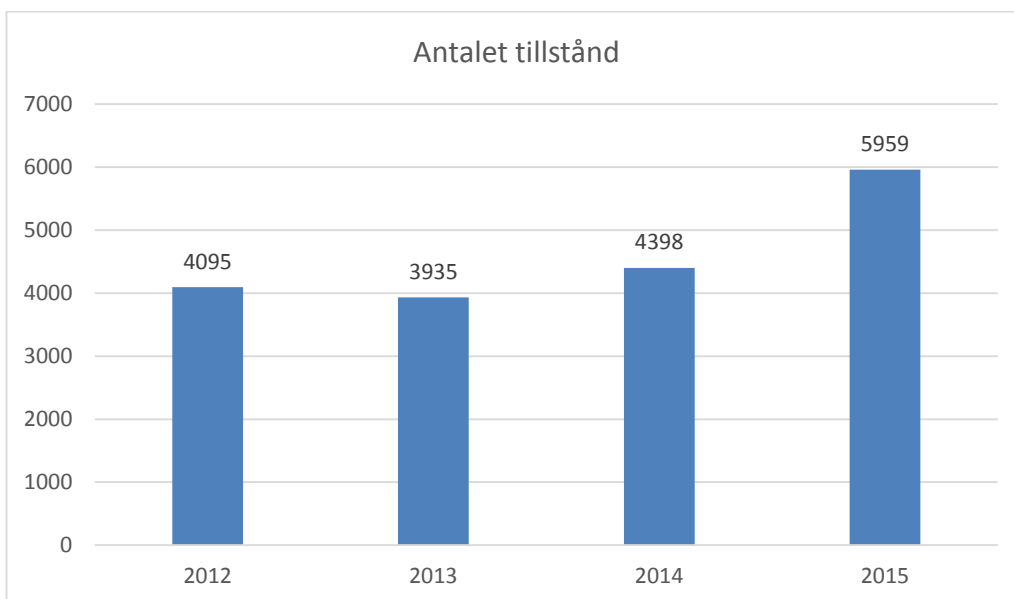
Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper. Någon jämförelse med tidigare år kan inte göras då sådana uppgifter inte redovisats.



Antalet tillstånd

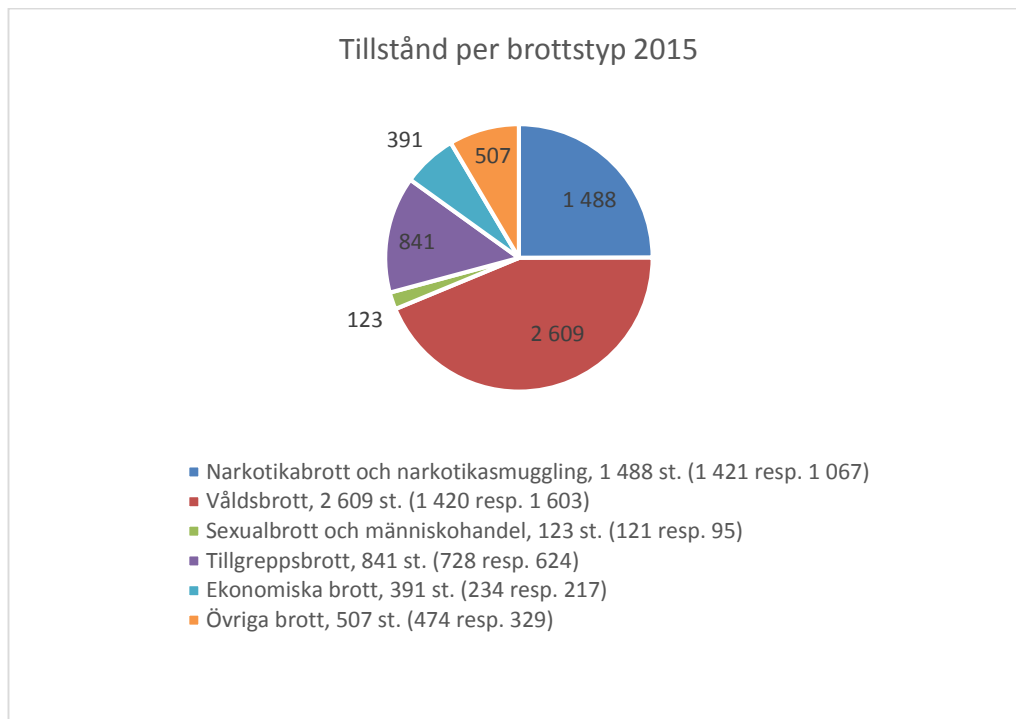
Ett tillstånd avser även i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att samma misstänkt kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation.

Under 2015 gavs 5 959 tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt. Siffrorna inom parentes avser 2014 respektive 2013.



Avslag

Domstolen har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i 20 fall. Det motsvarar 0,3 procent av ansökningarna.

Interimistiska beslut

Åklagare har fattat 51 interimistiska beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Domstol har upphävt ett av dessa beslut, vilket motsvarar två procent.

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av hemlig elektronisk övervakning har haft för brottsbekämpningen beskrivs här två anonymiserade ärenden.

Exempel 4

I ett större bedrägeri- och penningtvättsärende bidrog inhämtande av telefonlistor efter beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation till att binda gärningsmännen till brotten. Det gick med hjälp av telefonlistorna att styrka vilka kontakter gärningsmännen haft sinsemellan och att visa var deras telefoner befunnit sig vid tillfället för brotten. Bevisningen i form av positionering av telefoner bidrog till att knyta samman de olika medverkande i

brotten och till att binda dem till brottsplatsen. Denna bevisning var inte ensamt avgörande men framförallt positioneringen hade stor betydelse för utfallet både enligt tingsrättens och hovrättens domskäl. 13 personer dömdes för olika delaktighet i brotten. Påföljder om som mest 3 års fängelse och minst villkorlig dom förenat med dagsböter dömdes ut.

Exempel 5

Vid en utredning av grov misshandel utförd i hemmet hos målsäganden och efter intrång i dennes bostad beviljades hemlig övervakning av elektronisk kommunikation mot de misstänkta. Misshandeln utfördes av sex personer gemensamt och i samförstånd. Knytnävsslag utdelades men även slag där batong användes som tillhygge. Tack vare uppgifterna från teleövervakningen kunde åklagaren styrka att samtliga gärningsmän varit på plats vid tiden för den grova misshandeln. Genom bevisningen kunde även visas att gärningsmännen träffats tidigare under dagen, att ingen kommunikation pågick under brottstiden men att telefonerna efter händelsen återigen var i kontakt med varandra. Vid jämförelse mellan innehållet i beslagtagna telefoner och telefonlistorna kunde det även visas att flera av de tilltalade hade raderat innehållet i telefontrafiken i tiden nära gärningen. Sex gärningsmän dömdes av tingsrätt och hovrätt för grov misshandel till fängelsestraff.

Analys

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation har ökat med 82. Det innebär en ökning med fyra procent i jämförelse med året innan. I jämförelse med 2012 har antalet dock minskat med 277, vilket motsvarar 12 procent.

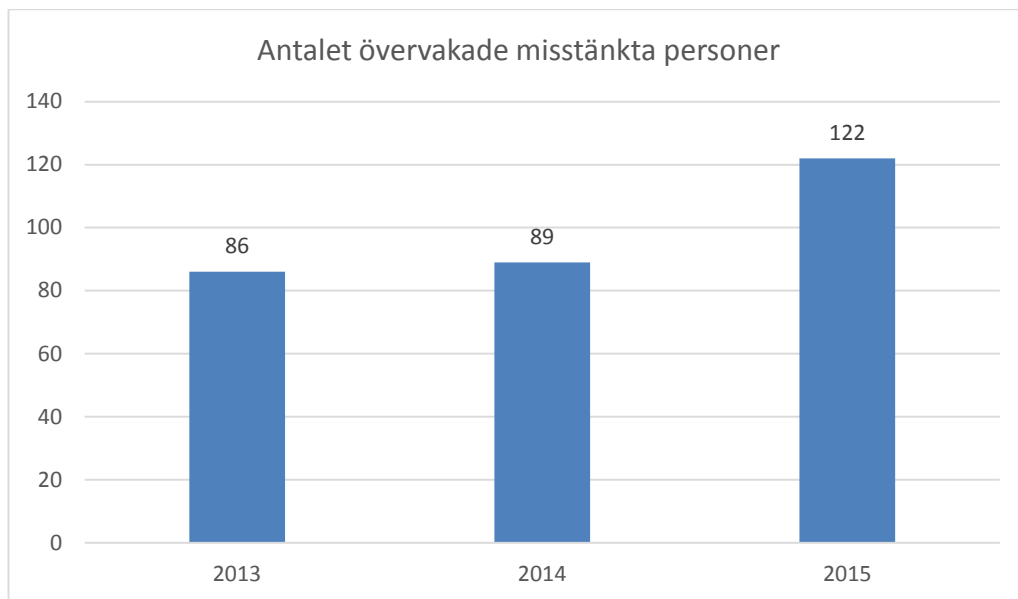
Antalet beviljade tillstånd har ökat med 1 561, 35 procent. Man kan konstatera att den största ökningen antalsmässigt har skett i utredningar om våldsbrott, 1 189. Med hänsyn till att antalet misstänkta personer som övervakats endast ökat marginellt är den mest sannolika förklaringen att de misstänkta ännu mer än tidigare byter telefoner eller telefonnummer, vilket kräver nya tillstånd, eller att polisen oftare kan knyta misstänkta personer till flera adresser.

5. Hemlig kameraövervakning

En hemlig kameraövervakning innebär i huvudsak att fjärrstyrda videokameror används för personövervakning vid förundersökning i brottmål, utan att upplysning om övervakningen lämnas. Åtgärden får avse en plats där den misstänkte kan antas komma att uppehålla sig eller, om det inte finns någon som är skäligen misstänkt för brottet, den plats där brottet har begåtts eller en nära omgivning till denna plats.

Antalet personer

Under 2015 användes hemlig kameraövervakning mot 122 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat. Det finns endast uppgifter om antalet för de tre senaste åren.



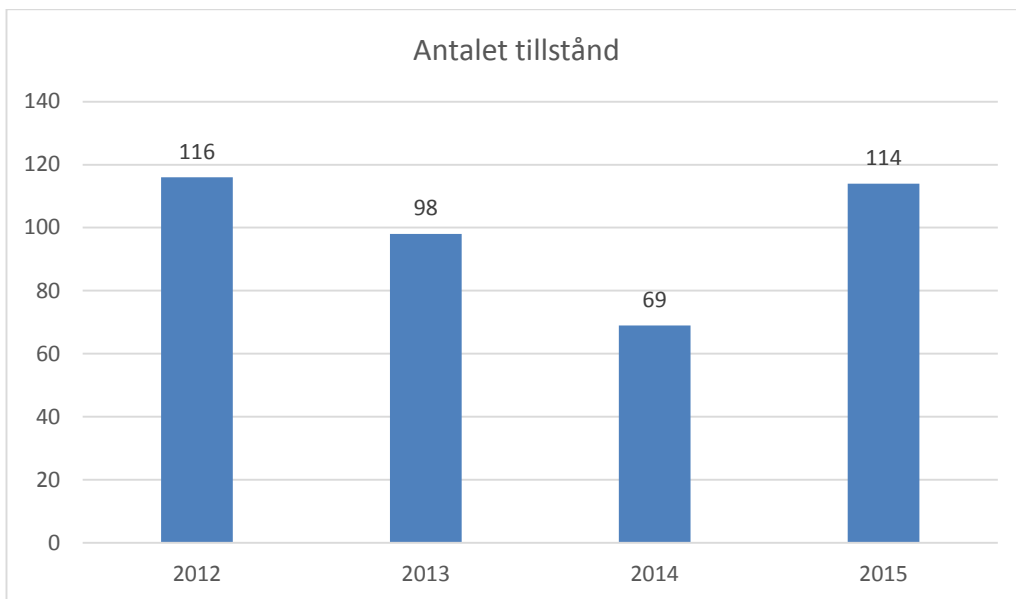
Antalet personer fördelade på brottstyp

Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper. Någon jämförelse med tidigare år kan inte göras då sådana uppgifter inte redovisats.



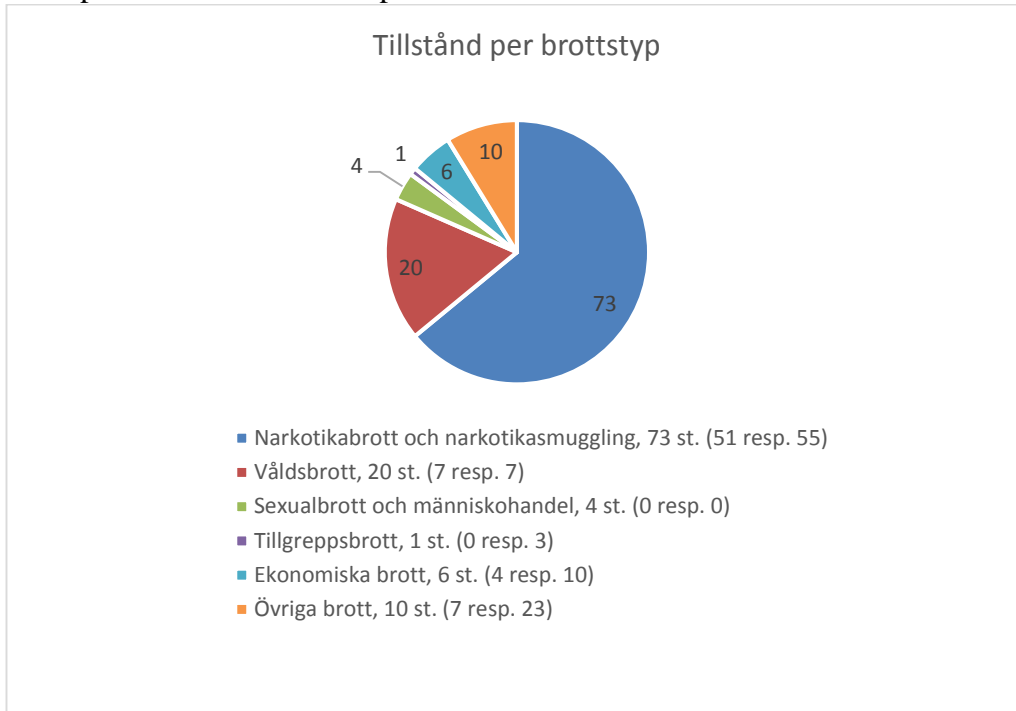
Antalet tillstånd

Under 2015 gavs 114 tillstånd till hemlig kameraövervakning. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt. Siffrorna inom parentes avser 2014 respektive 2013.



Avslag

Domstolen har avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig kameraövervakning i fyra fall. Det motsvarar 3,5 procent av ansökningarna.

Interimistiska beslut

Åklagare har fattat tre interimistiska beslut om hemlig kameraövervakning. Domstol har inte upphävt något av dessa beslut.

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som den hemliga kameraövervakningen pågått redovisas i hela dagar.

Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
35	29	146	1

Nyttan

Nedan anges i vilken omfattning den hemliga kameraövervakningen inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som ska omfattas av redovisningen av nyttan har hemlig kameraövervakning använts mot 100 personer.

Under förundersökning:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	46	46 %
uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	68	68 %
uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	25	25 %
uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	2	2 %
uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	61	61 %

Efter förundersökningen:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	8	8 %
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	47	47 %
uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan	39	39 %

Överskottsinformation:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	14	14 %
uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	6	6 %

Övrigt:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	44	44 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av hemlig kameraövervakning haft för brottsbekämpningen redovisas här två anonymiserade ärenden.

Exempel 6

Hemlig kameraövervakning ledde i en förundersökning till att två personer kunde gripas och sedan häktas för grovt narkotikabrott. Bevisningen från den hemliga kameraövervakningen var helt avgörande för att komma vidare i utredningen. Den ledde till att två personer som hanterat en stor mängd amfetamin i en lägenhet tillhörande annan person som var bortrest, kunde identifieras och bindas till narkotikahandlingen.

Exempel 7

I ett större narkotikaärende användes hemlig kameraövervakning mot ett av flera hus i vilka misstänktes att cannabisodling skedde. Tack vare kameraövervakningen kunde sex stycken gärningsmän identifieras. De sex personer som var aktiva i odlingen och uppbyggnaden av verksamheten kunde därefter lagföras. Den hemliga kameraövervakningen hade också betydelse för utredningen gällande de andra odlingshusen. Tack vare övervakningen kunde åklagaren visa hur organisationen var uppbyggd och vilka roller de olika personerna hade i densamma. Totalt lagfördes 18 personer i ärendet. Fängelsepåföljderna för dem som deltog i organisationen varierade mellan två år och sex månader och upp till åtta år och fyra månaders fängelse.

Analys

Antalet misstänkta personer som varit föremål för hemlig kameraövervakning har ökat med 37 procent och antalet tillstånd har ökat med 65 procent. Det kan finnas olika förklaringar till detta men utifrån den statistik som finns går det inte att konstatera vilken eller vilka som är relevanta. Om man jämför antal tillstånd under 2015 med antalet under 2012 ser man att antalet minskat med två tillstånd.

Användningen av hemlig kameraövervakning och andra hemliga tvångsmedel kan påverkas av bland annat tillgängliga resurser, den aktuella brottslighetens karaktär och, avseende vissa tvångsmedel, vilka förutsättningar det finns att applicera teknisk utrustning.

Resultatet av hemlig kameraövervakning kan, som angetts ovan, inte jämföras med tidigare år.

6. Hemlig rumsavlyssning

En hemlig rumsavlyssning innebär i huvudsak avlyssning eller upptagning av samtal eller av förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster. Åtgärden får, med vissa undantag, avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig.

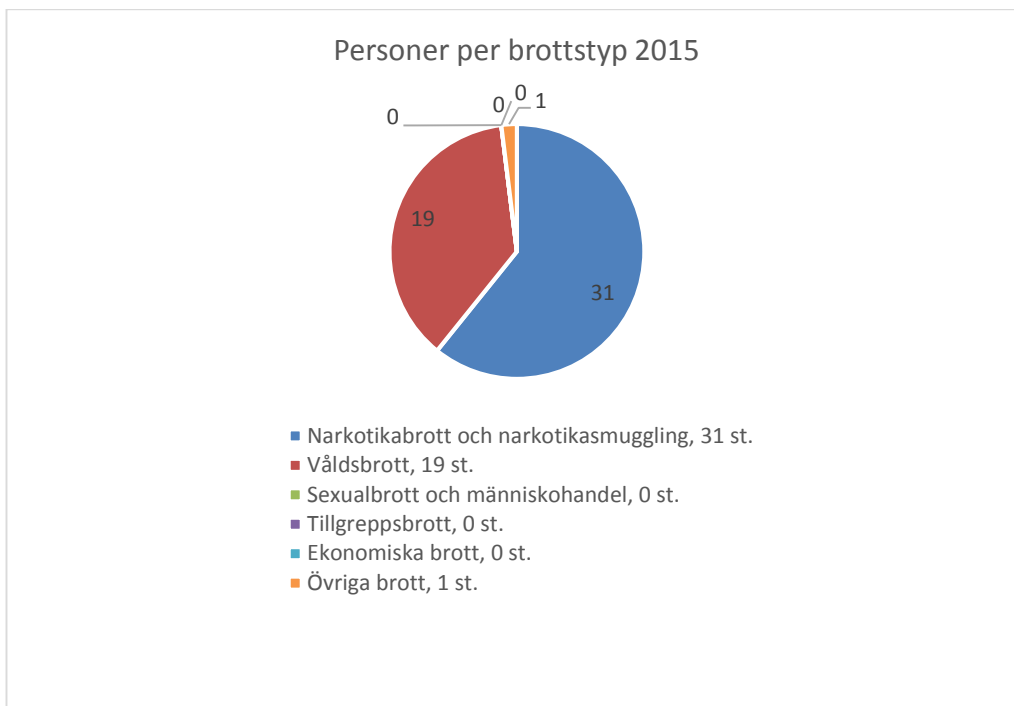
Antalet personer

Under 2015 användes hemlig rumsavlyssning mot 51 misstänkta personer. En jämförelse med föregående år ger följande resultat. Det finns inte uppgifter för åren dessförinnan.



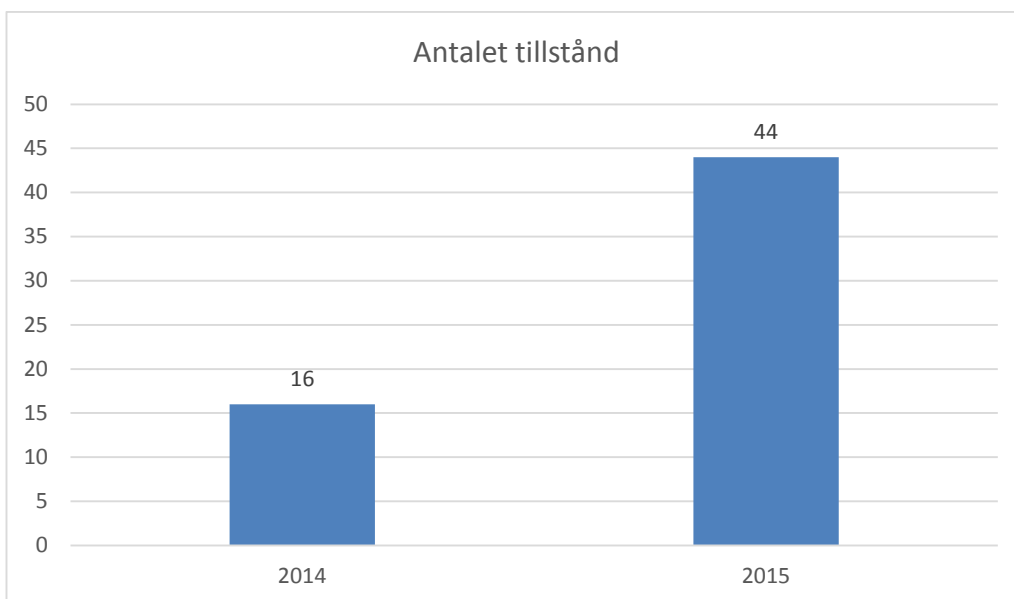
Antalet personer fördelade på brottstyp

Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper. Någon jämförelse med tidigare år kan inte göras då sådana uppgifter inte redovisats.



Antalet tillstånd

Under 2015 gavs 44 tillstånd till hemlig rumsavlyssning. En jämförelse med föregående år ger följande resultat. Det finns inte statistik för åren dessförinnan.



Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt. Siffrorna inom parentes avser 2014.

**Avslag**

Domstolen har inte avslagit åklagares begäran om tillstånd till hemlig rumsavlyssning i något fall.

Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som den hemliga rumsavlyssningen pågått redovisas i hela dagar.

Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
19	14	57	1

Nyttan

Nedan anges i vilken omfattning den hemliga avlyssningen inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som ska omfattas av redovisningen av nyttan har hemlig rumsavlyssning använts mot 19 personer.

Under förundersökning:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	6	32 %
uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	9	47 %
uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	0	

uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	0	
uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	9	47 %

Efter förundersökningen:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	0	
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	6	32 %
uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningsansökan	6	32 %

Överskottsinformation:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	0	
uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	3	16 %

Övrigt:

Nytta	Antal	Andel
uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	2	11 %

Exempel på användningen i praktiken

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av det hemliga tvångsmedlet haft för brottsbekämpningen redovisas här två anonymiserade fall.

Exempel 8

Tack vare hemlig rumsavlyssning kunde åtal väckas för försök till mord och medhjälp därtill i gängrelaterad miljö. Materialet från den hemliga rumsavlyssningen användes under förundersökningen i samband med förhör med de inblandade. Det fick även avgörande betydelse för att åtal kunde väckas. Bevisningen åberopades till stöd för påstående om planläggningen av brotten och till styrkande av vad som inträffat efter händelsen och åberopades som bevisning i tingsrätt och hovrätt.

Exempel 9

Med hjälp av bl. a hemlig rumsavlyssning kunde en ny misstänkt identifieras under en utredning av brottsmisstankar i gängmiljö. Materialet från den hemliga rumsavlyssningen bidrog till att åklagaren kunde väcka åtal mot två personer för grova våldsbrott begångna i gängmiljö. De uttalanden från den

hemliga rumsavlyssningen som åklagaren åberopade i rättegången bidrog till att båda dömdes för förberedelse till mord. De hade införskaffat ett flertal livsfarliga vapen och intensivt sökt efter det tilltänkta mordoffret. Domstolen fann styrkt att de tilltalade gjort sig skyldiga till förberedelse till mord, som hämnd för mordet på en kamrat. De ådömda straffen blev fyra och ett halvt års fängelse samt ett års slutna ungdomsvård. Material från den hemliga rumsavlyssningen fick också stor betydelse som överskottsinformation till en annan stor förundersökning.

Analys

Under 2015 begärdes och beviljades 44 tillstånd till hemlig rumsavlyssning. I jämförelse med andra hemliga tvångsmedel är användningen mycket begränsad. Den stora relativa ökningen vad gäller antalet tillstånd kan ha flera förklaringar. En möjlig förklaring är att behovet av hemlig rumsavlyssning ökar när medvetenheten hos kriminella personer om möjligheterna till hemlig avlyssning av telefoner blir större. Man undviker då att tala om brottsligheten på telefon. En annan möjlig förklaring är att polis och åklagare blivit mer medvetna om möjligheterna till hemlig rumsavlyssning samtidigt som det blivit enklare att använda sig av sådan.

Med hänsyn till att antalet tillstånd är lågt går det inte att dra några generella slutsatser vad gäller användningen. Enskilda ärenden kan få ett mycket stort genomslag i statistiken.

7. Internationell rättslig hjälp

I ärenden om internationell rättslig hjälp i brottmål har hemliga tvångsmedel använts i Sverige på begäran av annat land i följande omfattning.

	HAK			HÖK			HKÖ			HRA			Totalt
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	
Antalet personer	*	39	13	*	85	63	*	3	0	*	10	1	77
Antal tillstånd	72	84	48	245	204	161	0	3	0	*	8	1	210
Antal avslag	0	0	0	0	0	1	0	0	0	*	0	0	1
Andelen avslag						0,6 %							0,3 %

* Uppgift saknas

HAK – hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation
HÖK – hemlig övervakning av elektronisk kommunikation
HKÖ – hemlig kameraövervakning
HRA – hemlig rumsavlyssning

8. Preventiva tvångsmedel

Någon användning av tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott som ska redovisas har inte förekommit under 2015.

9. Säkerhetspolisen

Enligt regeringsuppdraget ska Åklagarmyndigheten, i samverkan med Säkerhetspolisen, från och med 2016, även redovisa Säkerhetspolisens tillämpning av hemliga tvångsmedel i vissa fall.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott under 2015 totalt fattats 377 beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Siffran inkluderar såväl initiala beslut som beslut om förlängning av tillståndstiden.

Säkerhetspolisen har under 2015 fattat 109 beslut med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

I övrigt finns inte några beslut att redovisa och någon jämförelse med tidigare år kan inte göras, då detta är första året som denna redovisning sker.

Anders Perklev
riksåklagare

Göran Hellstrand
överåklagare

Bilaga

Polismyndighetens och Tullverkets inhämtning i underrättelseverksamhet under 2015 av uppgifter om elektronisk kommunikation

Polismyndighetens och Tullverkets redovisning avseende användningen av hemliga tvångsmedel under 2015, med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, ska i enlighet med regeringsbeslutet innehålla uppgifter om följande:

- Antalet beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation uppdelat på vilken brottslig verksamhet inhämtningen har avsett.
- Hur tillämpningen har utvecklats i förhållande till tidigare år.
- Anonymiserade exempel som illustrerar vilken nytta myndigheterna har haft vid tillämpningen av tvångsmedlet.

Ett beslut om inhämtning, vilket får fattas av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket, är enligt aktuell lagstiftning definierat att omfatta en brottslig verksamhet, en tid som beslutet avser, ett telefonnummer eller annan adress (ex. IP-adress), en elektronisk kommunikationsutrustning eller ett geografiskt område. Redovisningen innefattar beslut under tiden från och med den 1 januari 2015 till och med den 31 december 2015. Polismyndighetens beslut har sammanställts av Polismyndighetens Nationella Operativa Avdelning (Noa) efter inrapportering från respektive Polisregion, Underrättelseenheten vid Noa samt Avdelningen för särskilda utredningar. Tullverket har sammanställt sina beslut separat. Därefter har Polismyndigheten och Tullverket gemensamt sammanställt resultatet i denna redovisning. Säkerhetspolisens beslut ingår inte i denna redovisning.

Antal inhämtningsbeslut

Polismyndigheten och Tullverket under 2015 sammanlagt tagit **698 beslut** om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet. 2014 togs sammanlagt **647 beslut**. Besluten är fördelade inom följande brottsliga verksamheter för Polismyndigheten respektive Tullverket för 2014 respektive 2015;

Polismyndighetens beslut 2014

Polismyndighetens beslut 2015

Brottslig verksamhet	Antal	Brottslig verksamhet	Antal
Grovt narkotikabrott	425	Grovt narkotikabrott	360
Grovt rån	61	Synnerligen grovt vapenbrott	72
Människohandel	12	Mord	20

Mord	11	Människohandel	12
Grov allmänfarlig ödeläggelse	5	Grov allmänfarlig ödeläggelse	12
Synnerligen grovt vapenbrott	5	Grovt rån	7
Grovt koppleri	3	Grovt jaktbrott	5
Grov mordbrand	2	Grovt koppleri	4
Våldtäkt mot barn	1	Krigsbrott/Folkmord	3
Grov utpressning.	1	Grov narkotikasmuggling	2
		Felaktigt beslut	1
SUMMA	526	SUMMA	498

Tullverkets beslut 2014**Tullverkets beslut 2015**

Brottslig verksamhet	Antal	Brottslig verksamhet	Antal
Grov narkotikasmuggling	121	Grov narkotikasmuggling	200
SUMMA	121	SUMMA	200

Nytta och anonymiserade exempel

Mot bakgrund av att underrättelseverksamhet i allt väsentligt är ett långsiktigt arbete är det inte möjligt att ännu bedöma den fulla nyttan av 2015 års inhämtningsbeslut. Då ärendena uteslutande rör grov brottslighet av relativt komplex karaktär innebär det att i flera av de anonymiserade exemplen, som beskriver nyttan av inhämtningsbeslut, pågår fortfarande förundersökningarna och domar har därför inte ännu meddelats. Vissa av de redovisade anonymiserade exemplen som redovisas grundar sig på inhämtningsbeslut fattade under 2014. Detta för att ärenden, avseende sådan grov brottslighet att inhämtning av elektronisk kommunikation är möjlig, från underrättelsestadiet till lagföring relativt ofta sträcker sig över mer än ett kalenderår.

Den typiskt sett vanligaste nyttan med inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation är att underrättelser gällande omfattande hantering av narkotika, vapen eller förestående grova våldsbrott vid ett flertal tillfällen på olika orter i och utanför Sverige, i kombination med analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation, lett till att förundersökningar kunnat inledas efter att rörelsemönster och kontakter mellan inblandade personer kunnat kartläggas samt att därmed brottsmisstankar kunnat verifieras. I några fall har också analysen av uppgifter om elektronisk kommunikation lett till att inkomna underrättelser om grova brott kunnat avfärdas och att det därigenom kunnat undvikas att Polismyndigheten och Tullverket i onödan belastat sina spanings- och utredningsresurser till följd av felaktiga eller ofullständiga underrättelser. Efter inledande av förundersökning har användning av andra hemliga tvångsmedel i kombination med spaning och utredningsarbete i många fall lett till frihetsberövanden och beslag av framförallt stora mängder

narkotika samt i vissa fall vapen. Inte sällan har samverkan skett mellan Polismyndigheten och Tullverket eller med andra myndigheter inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet samt med andra länders brottsbekämpande myndigheter.

Det förekommer också att underrättelser avseende grova våldsbrott i kombination med analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation varit av betydelse för att avstyra planerade våldsbrott i ex. skolmiljö. När en s.k. ensamagerande person identifierats, men den samlade informationen inte är tillräcklig för inledande av förundersökning, kan Polismyndigheten välja att genomföra ett proaktivt och brottsförebyggande samtal i syfte att förhindra ett befarat grovt våldsbrott.

Sammanfattningsvis kan Polismyndigheten och Tullverket konstatera att information om elektronisk kommunikation är väsentlig för myndigheternas underrättelseverksamhet och att de inhämtningsmöjligheter som inhämtningslagen medger varit avgörande för att inleda förundersökning avseende en lång rad grova brott. Tillgång av uppgifter om elektronisk kommunikation redan i underrättelsestadiet är avgörande för att aktörer, platser och tidpunkter ska kunna kopplas samman för att få tillräcklig grund att inleda förundersökning. Resultatet av analyserade uppgifter om elektronisk kommunikation är också väsentliga för en effektiv planering av den yttre fysiska spaning som är resurskrävande och därför viktig att använda på rätt plats och vid rätt tillfälle. Analys av inhämtade uppgifter redan i underrättelseskedet bidrar därmed till kortare förundersökningstider och ett effektivare utredningsarbete.

Ett urval av Polismyndighetens och Tullverkets anonymiserade exempel där inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation varit till nytta redovisas enligt följande:

- Underrättelser angav att ett antal personer, vilka inte hade några kända kopplingar sedan tidigare, var involverade i storskalig vapen- och narkotikahantering i Stockholmsområdet. Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation avseende historiska trafikuppgifter och spaning mot de utpekade personerna ledde, efter bearbetning och analys av uppgifterna, till att ett nätverk identifierades samt att en lagerplats för narkotika- och vapen kunde lokaliseras. En förundersökning avseende grovt narkotikabrott inleddes och narkotika togs i beslag. Förundersökningen är ännu ej avslutad.
- Underrättelser angav att ett MC-gäng, som tidigare försökt etablera sig i Skåne men där flera medlemmar då dömdes till fängelse för grova narkotikabrott, på nytt startat upp omfattande narkotikahantering. Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation avseende några namngivna personer ledde till att delar av den inkomna underrättelseinformation kunde bekräftas och att en förundersökning

kunde inledas vilket ledde till att ytterligare tre medlemmar ur MC-gänget kunde dömas till fängelsestraff för grovt narkotikabrott, samt att fyra andra personer dömdes för grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott.

- Inkomna underrättelser i kombination med inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation ledde till att Tullverket kunde kartlägga och identifiera ett nätverk som avsåg att påbörja storskalig narkotikasmugglingsverksamhet till Sverige. Förundersökning inleddes och drygt 3 kg narkotiska preparat (heroin, amfetamin, kokain och MDMA) kunde beslagtas från en kurir.
- Inkomna underrättelser angav att en person var involverad i hantering och transport av stora mängder kokain mellan Göteborg och Stockholm. Vidare angavs att personens umgängeskrets bestod av tidigare dömda narkotikabrottslingar. Efter inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation, i syfte att klargöra umgänget och resornas frekvens, kunde underrättelseinformationen avfärdas och den utpekade personen kunde därmed friskrivas från vidare misstankar och polisiära resurser kunde därmed frigöras för bekämpning av annan brottslighet.
- I Region Väst ledde inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation, tillsammans med underrättelser som angav att en person planerade att mörda en annan person i ett rivaliserande gäng, till att en kartläggning av den utpekade personens kontaktnät kunde genomföras. Detta ledde till ett bättre beslutsunderlag inför operativa åtgärder i syfte att förhindra det förestående mordet.
- I samband med ett underrättelseärende riktat mot regelbunden hantering och försäljning av stora mängder amfetamin i Region Väst har analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation lett till bättre beslutsunderlag inför planering och prioritering vid operativa insatser.
- Mottagna underrättelser angav att en person planerade ett grövre våldsbrott i en skola. Efter inhämtning och analys av uppgifter om elektronisk kommunikation kunde personen identifieras. Då uppgifterna inte var tillräckliga för att personen skulle kunna lagföras, men då det ändå befarades att ett eventuellt förestående grovt våldsbrott var under planering, besöktes personen av polis för ett förebyggande samtal i syfte att avstyra fortsatt planering.
- Mottagen underrättelseinformation från polis i ett annat EU-land angav att ett svenskt telefonabonnemang var involverat vid mottagande av narkotikapartier i Sverige vid ett specifikt tillfälle. Efter analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation kunde ytterligare ett svenskt telefonabonnemang identifieras. Det efterföljande underrättelsearbetet ledde till att personerna som brukade telefonerna

kunde identifieras och en förundersökning kunde inledas. Efter en tid kunde en större mängd narkotika beslagtogs och tre personer frihetsberövas inom ramen för den förundersökningen som fortfarande pågår.

- I ett ärende rörande amfetaminsmuggling i Halland inkom underrättelser om att en mobilabonnent i Stockholmsområdet föreföll ha kopplingar till ärendets huvudman. Efter inhämtning och analys av information om elektronisk kommunikation kunde det i kombination med fysisk spaning konstateras att den egentlige brukaren av det mobilabonnemanget inte var abonnenten själv utan en annan person som tidigare varit dömd för grova narkotikabrott. Efter inledd förundersökning beslagtogs en större mängd narkotika.
- Mottagen underrättelseinformation från polis i ett annat EU-land angav att ett svenskt telefonabonnemang var inblandat i smuggling av narkotikapartier till Danmark, Sverige och Finland. Enligt information användes ett visst modus för att smuggla stora mängder narkotika till Sverige. Efter inhämtning och analys av uppgifter om elektronisk kommunikation kunde brukarna av telefonabonnemangen identifieras och ett mer fokuserat inhämtningsarbete påbörjas. Det framkom att en omfattande narkotikasmuggling bedrivits i i det uppdagade nätverket under flera år. Efter en tid kunde ett beslag av ca 150 kg narkotika genomföras. Flera förundersökningar pågår och fler beslag samt gripanden förväntas ske.
- Inkomna underrättelser angav att en namngiven person i Balkanområdet smugglar och säljer stora mängder vapen till kriminella personer i Sverige, underrättelserna angav också ett telefonnummer till en okänd mottagare av vapnen i Sverige. Efter analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation kunde förundersökning inledas och en person togs in till förhör. Fortsatt analys av de inhämtade uppgifterna ledde i kombination med annat underrättelsearbete fram till att viktiga adressuppgifter kunde säkras vilket ledde ärendet framåt. Förundersökning pågår fortfarande.
- I Region Öst ledde inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i kombination med annan underrättelseinformation till en operativ rapport som blev ett avgörande beslutsunderlag när en förundersökning inleddes mot några personer i ett Mc-gäng avseende misstanke om grovt narkotikabrott. Fyra personer kunde dömas till fängelsestraff för grovt narkotikabrott.
- I ett gemensamt ärende mellan Region Öst och Region Väst ledde inhämtning och analys av uppgifter om elektronisk kommunikation tillsammans med annan underrättelseinformation till en operativ insats samt förundersökning avseende grova narkotikabrott. Sju personer

misstänks ha framställt ca 300 kilo marijuana under flera år. Yrkanden på ca 10 miljoner kronor görs mot de misstänkta. Rättegången pågår fortfarande.

- Tullverket kunde efter analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation kartlägga ett nätverk som smugglade in kokain och cannabis till Sverige. Förundersökning kunde inledas mot fyra personer och sammanlagt två kilo kokain beslagtogs.
- Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i kombination med underrättelser från en annan region ledde till att Region Mitt kunde identifiera ett nätverk av personer som sålde olika narkotikapreparat. Efterföljande analyser gav en ökad kunskap om narkotikanätverken i Region Mitt samt ett förbättrat beslutsunderlag inför operativa insatser mot narkotika. Underrättelseinformationen har genom fortsatt spaning och tillslag lett till flera förundersökningar med beslag av främst hasch, marijuana och kokain.
- Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation tillsammans med fysisk spaning ledde till att misstankar mot två personer avseende grov narkotikasmuggling kunde avfärdas och beslut fattas om att inte inleda förundersökning, vilket innebar att Tullverkets utredningsresurser kunde riktas mot andra pågående ärenden.
- I samband med ett ännu pågående underrättelseärende avseende en långvarig konflikt mellan grovt kriminella personer inkom underrättelser om planering av ett grovt våldsbrott kopplat mot grova vapenbrott och förberedelser till allmänfarlig ödeläggelse med hjälp av sprängmedel. I kombination med analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation ledde underrättelserna till ökad kunskap avseende adresser, de inblandade personernas rörelsemönster och kontaktnät. Förundersökning förväntas att inledas.
- I ett ärende i Region Mitt ledde inhämtning och analys av uppgifter om elektronisk kommunikation tillsammans med annan underrättelseinformation till en operativ insats samt förundersökning avseende grova narkotikabrott. Två personer kunde frihetsberövas i södra Sverige, förundersökning pågår fortfarande.
- I Region Bergslagen kunde underrättelseinformation i kombination med inhämtning och analys av uppgifter om elektronisk kommunikation kopplas till en förundersökning om mord. Informationen från det fortsatta underrättelsearbetet avseende de inblandades kontaktnät och rörelsemönster var en bidragande orsak till att en person senare kunde dömas till livstids fängelse för mord samt att några andra kunde dömas för skyddande av brottsling.

- Inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation tillsammans med fysisk spaning ledde till förstärkt misstanke och att Tullverket kunde inleda en förundersökning avseende tillverkning av narkotikaklassade tabletter. Under pågående förundersökning kunde ett flertal personer gripas samt en stor mängd syntetisk narkotika tas i beslag.